

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОВОЧІВНИЦТВА І БАШТАННИЦТВА
ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ «МАЯК»**

**ОВОЧІВНИЦТВО І БАШТАННИЦТВО:
ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ, СУЧАСНИЙ
СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ**

**МАТЕРІАЛИ
ІХ Міжнародної
науково-практичної конференції
(у рамках VIII наукового форуму
«Науковий тиждень у Крутах – 2023»,
28 лютого - 1 березня 2023 р.,
с. Крути, Чернігівська обл., Україна)**

У двох томах

Том 1

Крути - 2023

УДК 635.61 (06)

Рекомендовано до друку Науково-технічною радою Дослідної станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН, протокол № 1 від 17 лютого 2023 р.

Відповідальний за випуск: Позняк О.В.

Овочівництво і баштанництво: історичні аспекти, сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку: Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (у рамках VIII наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2023», 28 лютого - 1 березня 2023 р., с. Крути, Чернігівська обл.) / ДС «Маяк» ІОБ НААН: у 2 т. Обухів: Друкарня ФОП Гуляєва В.М., 2023. Т. 1. 274 с.

Збірник містить матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Овочівництво і баштанництво: історичні аспекти, сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку», проведеної на Дослідній станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН з актуальних питань економіки галузі овочівництва, генетики, інтродукції, селекції, сортознавства та сортовипробування овочевих і баштанних рослин, агротехнології їх вирощування у відкритому і захищеному ґрунтах різних природнокліматичних зон України і країн близького зарубіжжя, приділено увагу питанням захисту рослин та зберігання і перероблення урожаю, висвітлено історичні аспекти галузі овочівництва.

Для науковців, аспірантів, спеціалістів сільського господарства.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей і повідомлень. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору оргкомітету конференції.

© Національна академія аграрних наук України, 2023,

© Дослідна станція «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва, 2023

**NATIONAL ACADEMY OF AGRARIAN SCIENCES OF UKRAINE
INSTITUTE OF VEGETABLE AND MELON
RESEARCH STATION “MAYAK”**

**VEGETABLE AND MELONS:
HISTORICAL ASPECTS,
CURRENT STATUS, PROBLEMS AND
DEVELOPMENT PROSPECTS**

**MATERIALS
IX International
scientific and practical conference
(within the framework of the VIII scientific forum
"Science Week in Kruty - 2023",
February 28 - March 1, 2023, p. Kruty village,
Chernihiv region, Ukraine)**

**In two volumes
Volume 1**

Kruty - 2023

**НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ АГРАРНЫХ НАУК УКРАИНЫ
ИНСТИТУТ ОВОЩЕВОДСТВА И БАХЧЕВОДСТВА
ОПЫТНАЯ СТАНЦИЯ «МАЯК»**

**ОВОЩЕВОДСТВО И БАХЧЕВОДСТВО:
ИСТОРИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ,
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ,
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ
РАЗВИТИЯ**

**МАТЕРИАЛЫ
IX Международной
научно-практической конференции
(в рамках VIII научного форума
«Неделя науки в Крутах – 2023»,
28 февраля - 1 марта 2023 г., с. Круты,
Черниговская обл., Украина)**

В двух томах

Том 1

Круты - 2023

**МОДЕЛИРОВАНИЕ РОСТОВЫХ И ПРОДУКТИВНЫХ
ПОКАЗАТЕЛЕЙ СТОЛОВОЙ МОРКОВИ
В ЗАВИСИМОСТИ ОТ СТИМУЛЯТОРА РОСТА,
МИКРО-И МАКРОУДОБРЕНИЙ**

Амиров Б.М.¹, Амирова Ж.С.², Манабаева У.А.²

¹Казахский НИИ почвоведения и агрохимии имени У.У. Успанова
г. Алматы, Казахстан

e-mail: bak.amirov@gmail.com

²Региональный филиал «Кайнар»
Казахского НИИ плодородия и овощеводства»
г. Алматы, Казахстан

Введение.

Важную роль в комплексе интенсивной технологии производства сельскохозяйственных культур призвана сыграть предпосевная обработка семенного материала [1]. Использование такого комплекса позволит получать устойчивые дружные всходы, ускоряет ростовой процесс, способствует активному корнеобразованию и как следствие повышению мобилизующей активности растений, в особенности в эффективном усвоении питательных веществ почв и удобрений.

Совместными исследованиями КазНИИ картофелеводства и овощеводства и КазНУ им. Аль-Фараби был создан ряд препаратов, проявляющие биологическую активность при обработке растительных объектов. Были проведены серии лабораторных исследований, которые позволили выделить наиболее эффективные препараты для дальнейшего изучения в комплексе с полевыми агроприемами, что дало возможность повысить их эффективность и обеспечить высокую продуктивность культур и улучшить их качество. Испытания, проведенные в Казахском НИИ картофелеводства и овощеводства в разные годы, показали, что при обработке семян стимуляторами роста повышается их энергия прорастания и всхожесть, увеличивается продуктивность растений [2-4].

Применение биологически активных веществ в комплексе с удобрениями, микроэлементами, гербицидами и другими средствами позволяют повысить не только их эффективность, но и сэкономить

СОРТ САЛАТУ ПОСІВНОГО СТЕБЛОВОГО ЛЕЛЕКА

Позняк О.В.¹, Касян О.І.¹,
Чабан Л.В.¹, Кондратенко С.І.²

¹Дослідна станція «Маяк»

Інституту овочівництва і баштанництва НААН
с. Крути, Чернігівська область, Україна
e-mail: konf-dsmayak@ukr.net

²Інститут овочівництва і баштанництва НААН
сел. Селекційне, Харківська область, Україна

Вступ. Овочі незамінне джерело вітамінів, амінокислот, мінеральних солей, мікроелементів, легкозасвоюваних вуглеводів, органічних кислот, фітонцидів тощо. Широка гама пряно смакових і ароматичних речовин обумовлюють неперевершену цінність овочів за харчовими, лікувальними та дієтичними якостями [1, 10, 16]. Сучасне розуміння раціонального та правильного харчування передбачає освоєння широкого асортименту овочевої продукції, що сприяє урізноманітненню харчування, подовженню періоду споживання вітамінної продукції, подолання сезонного характеру її надходження. Вирішити цю проблему можливо за рахунок удосконалення структури вирощування і споживання овочів за рахунок введення в культуру і виробництва нових цінних видів овочевих рослин, створення сортів малопоширених рослин для різних зон вирощування з метою розширення ареалу їх виробництва [1, 5, 11, 16].

Однією з проблем розвитку вітчизняного овочівництва є слабка асортиментна політика на національному ринку. Структура пропозиції представлена в основному культурами «борщового набору» (томат – 21%, капуста – 17,9%, цибуля ріпчаста – 10,4%, буряк столовий – 8,4%, морква – 8%), тоді як виробництво вітамінної продукції, зокрема видового асортименту зеленних, салатних, пряно-смакових культур залишається вкрай недостатнє. Сумарна їх частка у валовому виробництві складає 6,2%, тоді як в окремих європейських країнах цей показник коливається від 25 до 35% [3]. Так, на сьогодні виробництво зеленних культур в Україні є недостатнім і становить 2% від загальної кількості овочів [4]. Проблемою залишається і вузький асортимент створюваних вітчизняними науковими установами нових сортів овочевих рослин, зокрема зеленних [6].

Цінним видом рослин, сортимент якого в Україні обмежений, є салат посівний стебловий (*Lactuca sativa* var. *angustana* Jrish.) [7, 8, 13, 14, 15]. Про недостатній сортимент цього різновиду переконливо свідчить той факт, що до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, на сьогодні внесено тільки 1 сорт – Погонич селекції НЦБ ім. М. Гришка. Отже, створення новітнього вітчизняного сортименту даного різновиду з відмітними морфолого-ідентифікаційними ознаками є актуальним напрямом досліджень.

Матеріали і методика. Селекційний процес та оцінку рослин за морфологічними, фенологічними та іншими господарсько-цінними ознаками проводили за загальноприйнятими методиками [2, 9, 11, 17]. Оцінку селекційного матеріалу на відмінність, однорідність і стабільність проводили за методиками Державної служби з охорони прав на сорти рослин [10, 12] з урахуванням оновлень, що періодично публікуються на сайті Українського інституту експертизи сортів рослин – www.sops.gov.ua., оскільки методики експертизи на ВОС-тест для малопоширених видів рослин періодично оновлюються і доповнюються.

Результати досліджень. На Дослідній станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН створено сорт салату посівного стеблового Лелека, який внесений до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні [18].

Сорт Лелека вирізняється поєднанням урожайності зеленої маси 35,6 т/га за маси однієї розетки листків 450 г, урожайності товарних стебел 15,5 т/га за маси одного товарного стебла 152 г з довжиною товарного стебла 34 см і його шириною 4 см, довжиною листової пластинки 32 см і шириною 11 см, стійкістю проти борошнистої роси - 7 б., холодостійкістю 9 б., посухостійкістю 7 б., стійкістю до полягання – 7 б., жовтуватим забарвленням листової пластинки без проявів антоціану при вмісту сухої речовини 9,97%, загального цукру 2,40%, аскорбінової кислоти 27,02 мг/100 г.

Морфолого-ідентифікаційні ознаки сорту. Насінина: забарвлення біле. Антоціанове забарвлення сіянця відсутнє. Розмір повністю сформованих сім'ядоль середній, форма сім'ядоль еліптична. Сорт належить до стеблової різновидності. Положення листків на стадії 10-12 листків обвисле (рис. 1), у фазі технічної стиглості горизонтальне. Листкова пластинка нерозсічена, середньої товщини, вузькоеліптичної форми. Форма верхівки листка гостра. Забарвлення зовнішніх листків жовтувате, за інтенсивністю помірне,

без проявів антоціану. Глянсуватість з верхнього боку поверхні листка слабка. Пухирчатість листкової пластинки помірна, за розміром пухирці середні. Ступінь хвилястості краю листка слабкий. У верхівковій частині листкової пластинки розсіченість відсутня. Жилкування листкової пластинки невялоподібне. Пазушне гілкування відсутнє(рис. 2). Фасціація рослини під час цвітіння відсутня.

Рис. 1. Сорт Лелека (фаза сформованої розетки листків)

Висновки. Створений на Дослідній станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН сорт салату посівного стеблового Лелека внесений до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні. Сфери освоєння: сільськогосподарські підприємства різних форм власності і господарювання та приватний сектор.

Рис. 2. Сорт Лелека (збиральна стиглість стебла)

Список використаних джерел

1. *Володарська, А.Т.* Вітаміни на грядці / *А.Т. Володарська, М.О. Склярєвський* // К.: Урожай, 1989. 144 с.
2. *Горова, Т.К.* Ефективність методів селекції коренеплідних і зеленних овочевих культур / *Горова Тамара Корнійівна* // Автореф. дис... доктора с.-г. наук. К., 1995. 54 с.
3. *Корнієнко, С.І.* Овочевий ринок: реалії та наукові перспективи / *С.І. Корнієнко* // Овочівництво і баштанництво: міжвід. темат. наук. зб-к. Харків: ТОВ «Виробниче підприємство «Плеяда», 2013. Вип. 59. С. 7-22.
4. *Корнієнко, С.І.* Основні положення галузевої комплексної програми «ОВОЧІ УКРАЇНИ – 2020» / *С.І. Корнієнко, В.П. Рудь* //